

גם זה נחשב לפת בסלו', מכיון שבידם להמתין שבעה ימים ולשאת אותן בהיתר לאחר שיטבלו (ראב"ד איסורי ביאה יא, י; רשב"א תורת הבית ז, ב, וראה חוות דעת שם, א), ויש שפירש שאף בייחוד יש לחשוש לדם חימוד, ומכל מקום הם היו מותרות לחכמים בייחוד, שלא נאמר איסור זה אלא לבחור שלא נשא אשה מעולם, או למי שאין לו אשה בביתו, אבל מי שכבר נשא אשה אין יצרו תוקפו כל כך, ומותר בייחוד אפילו קודם ביאה ראשונה (תוס' שם, בדעת רש"י), ויש שכתב, שכאן היו מותרים בייחוד, שלא נאמר איסור זה אלא אם היא פירסה נידה שאז אסורה מדאורייתא, אבל דם חימוד שאינו אלא מדרבנן (ראה ביאורנו לעיל ד"ה תבעוה), לא החמירו כל כך לאסור אפילו בייחוד (תוס' ישנים בשם ה"ד יוסף; ריטב"א נדה סו, ב).

מְשֻׁבָּה. מְסָרוּהוּ, בערב יום הכיפורים (מאידי).

הַשְּׂבִיעֻהוּ, זקני כהונה (רבינו אליקים; גבורת ארי להלן יט, א). ויש שפירש זקני בית בית דין, והיו נפטרים והולכים להם מיד, כדי שלא יתבייש כשיראו אותו בוכה (תפארת ישראל יכין כה).

מְשִׁבְעִין אָנוּ עֲלֶיךָ, והוא עונה אמנן (תפארת ישראל יכין כז, וראה גמ' שבועות כט, ב), ויש שסובר שמה ששיתק הרי זה כמי שעונה אמנן, כמו כל מושבע מפי אחרים (צמח צדק י"ד קפו, ע"פ ריטב"א שבועות לו, ב), ויש שכתב שאינו צריך לענות אמנן, והאיל ויש כח ביד שלוחי בית דין לכופו להישבע, ולכן דינו כמושבע מפי אחרים שאינו צריך לענות אמנן (כמבואר בשבועות לא, ב) (מרומי שדה, וראה בבית יצחק י"ד ב סג, ה).

שְׁלֵא תִשְׁנֶה דְּכָר מִקָּל מַה שְּׂאֲמַרְנוּ לָךְ, שלא ישנה ויעשה את העבודה כמו שהיו הצדוקים עושים, שהיו מתקנים את הקטורת מבחוץ ואז מנסיסים בפנים (רש"י), והיו משביעים אותו באופן כללי גם על שאר עבודות היום שלא ישנה בה, כך שאף אם הוא צדוקי יחול עליו השבועה אפילו לפי דעתו, ששבועה זו היא שבועה לבטל את המצוה (ושבועה לבטל את המצוה אינה חלה, כמבואר בגמ' בשבועות כז, ב), שכיין שכולל עם שבועה זו גם דברים שהשבועה יכולה לחול עליהם, ממילא הוא חל אף על המצוה (תפארת ישראל יכין כה; שפת אמת, וראה תוס' שבועות כד, א ד"ה אלא), ויש שכתב, שהואיל ושבועה חמורה להם, כיון שידע שהדרך הוא שמשביעים את הכהן, לא ירצה להכניס את עצמו כלל לכל הענין, ויפרוש עוד קודם שיקבל עליו להיות כהן גדול (רעק"א, בשם מים חיים לפרי חדש), ויש שפירשו, שאין הצדוקים מתירים לעבור על השבועה אפילו אם הוא לבטל את המצוה (רש"י; מהר"ץ חיות, וראה עוד ביאורנו להלן יט, ב). ויש שכתב שבמושבע מפי אחרים חלה השבועה אפילו לבטל את המצוה (מרומי שדה, ראה ביאורנו לעיל).

בְּאִיב וּבְעֶזְרָא וּבְדַבְרֵי הַיָּמִים, שהם דברים המושכים את הלב ועל ידי זה לא ידום (רש"י), ויש שביאר, שדברים אלו קשים להבנה וצריך לתת לב ולהעמיק הרעיון בהם, ובכך מפיג את שנתו (רש"י). ומה שקראו דוקא בספרים אלו, היינו באחר קורא והוא מאזין, ולכן צריך דוקא בספרים אלו מהטעמים שנוכרו, אבל אם הוא קורא בעצמו יכול לקרוא בכל מקום (שם).

מְכַרְזוּ מֵאֵן הָיָא לְיוֹמָא, מי מוכנה להיות אשתו ליום אחד שהוא מתעכב במקום הזה, וכשילך מכאן יגרשנה (רש"י), ונהגו כן ברוב קדושתם שלא יהיו יום אחד בלא אשה, שמי שאין לו פת בסלו יכול לבוא לידי הרהור עבירה (ע"פ מאירי), שהפחד שלהם מעבירה היה עד אין שיעור, שחששו אפילו לדברים רחוקים מאד שאין בזה הגיון, וכמו שמצאנו חכמים שהתרחקו אפילו מייחוד עם בהמה בשדה (כמבואר בגמ' בקידושין פא, ב) (הערות הגר"ש אלישיב).

לֹא יֵשֵׁא אֶדָם אִשָּׁה בְּמִדְיָהּ זו וְיִלְךְ וְיֵשֵׁא אִשָּׁה בְּמִדְיָהּ אַחֲרָה, היינו באופן שאינו נושא אותה אלא לימים אחדים וממשיך לדרכו, אבל באופן שגר במקום אחר והיה נשוי שם אשה, ועבר למקום אחר ורוצה לשאת שם אשה אחרת וגירש את הראשונה או נתאלמן ממנה, מעשים שבכל יום שנוהגים בזה היתר (שפת אמת, וראה פתחי תשובה אה"ע ב, י ערוך השולחן שם א, כד).

הַכְּבִיעָה הַלְנֵשֵׂא וְנִתְפָּיְסָה צְרִיכָה לִישֵׁב שְׂבָעָה נְקִיִּים, שמא מחמת חימוד ראתה דם (רש"י), ודם חימוד אסור מן התורה (רשב"א נדה כ, ב), ויש שסובר שדם חימוד עצמו מותר, אלא שהחשש הוא שמא על ידי הדם חימוד התעורר לצאת עמו גם דם נידות (ר"ן שם). ואפילו בדקה עצמה מיד ולא מצאה דם, חוששים שמא ראתה טיפת דם כחדל ולא הרגישה בו (רמב"ם איסורי ביאה יא, ט; שו"ע י"ד קצב, א), והיא אינה אסורה אלא מדרבנן, שראיה שלא בהרגשה אינה אסורה מן התורה אלא מגזירת חכמים (ט"ז שם, א).

רִבְּנָן אֹדוּעֵי הָיוּ מוֹדְעוּ לְהוּ מִקְדָּם הָיוּ וּמְשַׁדְּרֵי שְׁלוּחָא, ונראה שאף אם לא ראתה אותו מעולם, יושבת שבעה נקיים רק מעת ההודעה, ואחר כשתחזור ותראה אותו אין חוששים עוד שמא ראתה דם חימוד בראייתו (בית שלמה י"ד ב, מ, וכדעת שו"ת חתם סופר י"ד קפד, וכן נקט להלכה בשבט הלוי ה, קיא), ויש שסובר להחמיר שצריכה לחזור ולישב שבעה נקיים מעת ראייתו (מהר"ם א"ש, בשו"ת חתם סופר שם).

יְחֻדֵי הָיוּ מִיְחָדֵי לָהּ, היו מייחדים אותם לייחוד בעלמא, ובפועל לא היו מתייחדים עמהן כלל, אלא הן היו מיוחדות להם שאם ירצו לשאת אשה יהיו הן מזומנות להם (ובזה מיושב גם הקושיא הראשונה של הגמ', שכיין שלא התייחדו, אין לחשוש לזימה), וכיון שמתחילה לא היו מייחדים אותם אלא לייחוד בעלמא, אין זה כמו תבעוה להינשא ואין צריך לחשוש לדם חימוד, שאם היו תובעים אותם לנישואין ממש, היו אסורות עליהם בייחוד, שאשה שפירסה נדה קודם ביאה ראשונה אסורה בייחוד (כמבואר בגמ' בכתובות ד, א), ואם כן במקום שיש לחשוש לדם חימוד גם כן יש לאסור בייחוד (תוס' ד"ה יחודי, בשם ר"י), ולכך הועיל לחכמים להיחשב להם כ'פת בסלו', שאם אחר כך היו רוצים אותם חכמים לינשא להם ממש היו מותרות להם מיד, שאין לחשוש לדם חימוד אלא אם יש שהיית זמן בין ההודעה שמודיע לה שרוצה לשאת אותה לזמן הנישואין, אבל אם תיכף ההודעה נשאת לו ובא עליה מיד, אין לחשוש לדם חימוד (פליתי קצב, א, ע"פ הט"ז בדעת התוס'), ויש שכתבו, שאף שאסורים בייחוד מחושש דם חימוד, מכל מקום